

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО
ПРАВознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

Лазур Я.В.

2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАВОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ
ПРАВОСВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН

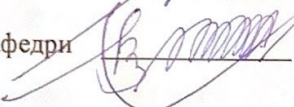
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітня програма	Право
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Правові основи формування екологічної правосвідомості громадян» для здобувачів вищої освіти галузі знань **81 Право** спеціальності **081** освітньої програми **Право**.

Розробники: **Петрецька Наталія Іванівна**, к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ».

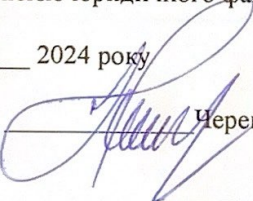
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри *конституційного права та порівняльного правознавства*.

протокол № 13 від «19» червня 2024 року

Завідувач кафедри Бисага Ю.М.

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

протокол № 8 від «19» червня 2024 року

Голова науково-методичної комісії Черевко П.П.

© Кафедра конституційного права та порівняльного правознавства 2024 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування Показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,0/4,0	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120/120	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання – 2,5 аудиторних – 42 / 12 самостійної роботи – 78 / 108	1-й	1-й
	Лекції:	
	22	8
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Самостійна робота	78	108
Вид підсумкового контролю: залік	Залік	
Форма підсумкового контролю: усна	1	1

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни із загально університетського каталогу (ВК01) «Правові основи формування екологічної правосвідомості громадян» є:

- допомогти студентам в опануванні системою знань з дисципліни «Правові основи формування екологічної правосвідомості громадян»;
- акцентувати увагу студентів на складних теоретичних та практичних проблемах формування екологічної правосвідомості та розвитку екологічних прав людини механізмів їх захисту;
- на основі конкретно-предметного матеріалу сприяти виробленню навиків аналітичного мислення у студентів;
- допомогти студентам в опануванні системи цінностей права та правових цінностей, правової культури, з метою розуміння раціонального природокористування, сталого розвитку та охорони навколишнього природного середовища;
- на основі конкретно-предметного матеріалу сприяти виробленню навиків аналітичного мислення у студентів;

Основними завданнями вивчення дисципліни «Правові основи формування екологічної правосвідомості громадян» є:

1. З'ясування основних особливостей правової культури та основ екологічної правосвідомості;
2. Творчі та практичні підходи щодо сприяння розробки концепції екологічної освіти, основ забезпечення екологічної безпеки населення та територій;
3. Ознайомлення з практикою містобудівної діяльності, здійснення екологічної експертизи, екологічного моніторингу та контролю та інших форм оцінювання впливу на довкілля;
4. Правове забезпечення формування та функціонування екологічної мережі України;
5. Розуміння екологічних прав громадян, механізму їх захисту на національному та міжнародному рівні.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі права або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-1);
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК-3)
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК-6);
- Здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК-7);
- Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). (ЗК-8);
- Здатність працювати в міжнародному контексті (ЗК-9).

Спеціальні компетентності спеціальності:

- Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності (СК-1);
- Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України (СК-2);
- Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію. (СК-6);
- Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів (СК-8);
- Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності (СК-9);
- Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод

та інтересів клієнтів (СК-11);

– Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією (СК-13);

- Здатність застосовувати сучасні методології науково-правових досліджень та застосовувати спеціальні методи 9 досліджень у певних галузях юридичної науки (СК-16);

- Здатність брати продуктивну участь у науковому співробітництві як на національному, так і міжнародному рівнях (СК-19).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Правові основи формування екологічної правосвідомості громадян» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 2 Актуальні проблеми теорії права

ОК 3 Актуальні проблеми конституційного права і процесу

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Правові основи формування екологічної правосвідомості громадян», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.	РН 1
Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.	РН 2
Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження	РН 3
Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.	РН 4
Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи	РН 6
Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання..	РН 7
Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.	РН 8
Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.	РН 10
Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.	РН 12
Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових	РН 13

інститутів.	
Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.	РН 14
Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.	РН 19

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на практичних заняттях; виконання індивідуальних та групових теоретико-прикладних завдань під час аудиторних занять та самостійної роботи студента; виконання тестових завдань, а також модульних контрольних робіт; залік.

Методи навчання: пошуковий метод; пояснювально-ілюстративний метод; метод мозкового штурму; метод проблемного викладу; дослідницький метод; робота в малих групах тощо. Самостійна робота, зокрема, включає: вивчення теоретичних аспектів, що стосуються навчальної дисципліни «Правові основи формування екологічної правосвідомості громадян» насамперед на основі прослуханого лекційного матеріалу; поглиблене вивчення окремих питань передбачених тем (дослідження наукової літератури на задану тему та пошук додаткової інформації, в тому числі правозастосовного характеру); підготовку до семінарських занять; узагальнення вивченого матеріалу перед іспитом тощо.

Аудиторна та самостійна робота студента забезпечується всіма необхідними навчально-методичними засобами, задля належного вивчення навчальної дисципліни чи окремої її теми, а саме: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями. Вивчення дисципліни включає в собі й дистанційну організацію навчання, зокрема, в системі Moodle та E-learn за допомогою платформ Google (Google Meet, Classroom тощо).

Система оцінювання результатів навчання студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання результатів навчання здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою, яке включає:

- поточний контроль, що здійснюється протягом навчання студента під час проведення лекційних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна кількість балів, що дозволяє студенту скласти залік, – 35 балів);
- модульний контроль, що проводиться після вивчення матеріалу відповідної частини дисципліни – змістового модуля, з врахуванням результатів поточного контролю;
- підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку (іспиту), відповідно до графіку навчального процесу.

Форма підсумкового семестрового контролю: I семестр – залік.

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Правові основи формування екологічної правосвідомості громадян» проводиться в таких формах: активна робота на лекційних та семінарських заняттях (зокрема, активна участь у дискусії та презентації матеріалу), розв'язування задач, виконання індивідуальних та колективних завдань, тестування тощо.

Форма модульного контролю: написання модульної контрольної роботи, включаючи описові та практичні завдання.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів: рівень знань; володіння понятійно-категорійним апаратом; вміння узагальнювати набуті знання за окремими темами та вміння робити обґрунтовані висновки, наявність навичок і прийомів виконання практичних завдань тощо.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Максимальна кількість балів	кількість	Максимальна кількість балів	кількість
Практичні (семінарські) заняття	40		50	
Неформальне практичне заняття	10			
Модульна контрольна робота	50		50	
Разом	100		100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	Відмінно	Зараховано
82 - 89	B	Добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	Задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти, а до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни – студенти, які отримали не менше 35 балів (враховуються як результати модульної контрольної роботи та поточного контролю під час семінарської та самостійної роботи студента).

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Студент, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (менше 34 балів), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

	Поточне оцінювання та самостійна робота					Неформальне практичне заняття	Модульна контрольна робота	Сума
	T1	T2	T3	T4	T5			
M1 бали	10	10	10	10	10	T1-T5	50	100
M2 бали	10	10	15	15		T6-T9		
	10	10	15	15		50	50	100

T1, T2 ... – теми

M1, M2.. - модуль

6. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на практичних заняттях; виконання індивідуальних та групових теоретико-прикладних завдань під час аудиторних занять, в тому числі роботи дистанційно та самостійної роботи студента; виконання модульних контрольних робіт; залік (іспит).

Методи навчання: пошуковий метод; пояснювально-ілюстративний метод; метод мозкового штурму; метод проблемного викладу; дослідницький метод; робота в малих групах тощо. Самостійна робота, зокрема, включає: вивчення теоретичних аспектів, що стосуються навчальної дисципліни «Правові основи формування екологічної правосвідомості громадян» насамперед на основі лекційного та опрацьованого на практичних заняттях матеріалу; поглиблене вивчення окремих питань передбачених тем (дослідження наукової літератури на задану тему та пошук додаткової інформації, в тому числі правозастосовного характеру); підготовку до семінарських занять; узагальнення вивченого матеріалу перед іспитом, підготовка есе та інших видів колективної та самостійної роботи тощо.

Аудиторна та самостійна робота студента забезпечується всіма необхідними навчально-методичними засобами, задля належного вивчення навчальної дисципліни чи окремої її теми, а саме: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями. Вивчення дисципліни включає в собі й дистанційну організацію навчання, зокрема, в системі E-learn (Moodle) та за допомогою платформ Google Meet (Classroom) тощо.

Система оцінювання результатів навчання студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання результатів навчання здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою, яке включає:

- поточний контроль, що здійснюється протягом навчання студента під час проведення лекційних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна кількість балів, що дозволяє студенту скласти залік (іспит), – 35 балів);
- модульний контроль, що проводиться після вивчення матеріалу відповідної частини дисципліни – змістового модуля, з врахуванням результатів поточного контролю;
- підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку (іспиту), відповідно до графіку навчального процесу.

Форма підсумкового семестрового контролю: I семестр – залік, II семестр – іспит.

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Правові основи формування екологічної правосвідомості громадян» проводиться в таких формах: активна робота на лекційних та семінарських заняттях (зокрема, активна участь у дискусії та презентації матеріалу), написання реферативних робіт, тестування тощо.

Методи поточного контролю: усний та письмовий.

Форма модульного контролю: написання модульної контрольної роботи, включаючи описові та практичні завдання, а також тести.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів: рівень знань; володіння понятійно-категорійним апаратом; вміння узагальнювати набуті знання за окремими темами та вміння робити обґрунтовані висновки, наявність навичок і прийомів виконання практичних завдань, інтелектуального збагачення та просвітництва у питаннях екології та охорони навколишнього природного середовища тощо.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота						Неформальне практичне заняття	Модульна контрольна робота	Сума
M1	T1	T2	T3	T4	T5	T1-T5	50	100
бали	10	10	10	10	10	50		
M2	T6	T7	T8	T9		T6-T9	50	100
бали	10	10	15	15		50		

T1, T2 ... – теми

M1, M2.. - модуль

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	Задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти, а до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни – студенти, які отримали не менше 35 балів (враховуються як результати модульної контрольної роботи та поточного контролю під час семінарської та самостійної роботи студента).

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Студент, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (менше 34 балів), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

7. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.	Тема 1. Формування Концепції екологічної освіти в Україні
	Тема 2. Становлення інституту екологічних прав. Поняття та види екологічних прав
	Тема 3. Правове забезпечення формування та функціонування екологічної мережі України
	Тема 4. Особливості використання та охорона об'єктів природно-заповідного фонду
	Тема 5. Екологічні вимоги при здійсненні містобудівної діяльності
Модуль 2	Тема 6. Правові основи забезпечення екологічної безпеки
	Тема 7. Принципи раціонального використання природних ресурсів як основа сталого розвитку
	Тема 8. Особливості забезпечення та захисту екологічних прав
	Тема 9. Міжнародно-правова охорона навколишнього природного середовища

7.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Форма навчання: денна		
	Усього	у тому числі	
лекції		практичні (семінарські)	
Тема 1. Формування Концепції екологічної освіти в Україні	4	2	2
Тема 2. Становлення інституту екологічних прав. Поняття та види екологічних прав	8	4	4
Тема 3. Правове забезпечення формування та функціонування екологічної мережі України	6	4	2
Тема 4. Особливості використання та охорона об'єктів природно-заповідного фонду	4	2	2
Тема 5. Екологічні вимоги при здійсненні містобудівної діяльності	4	2	2
Проведення модульної контрольної роботи			
Тема 6. Правові основи забезпечення екологічної безпеки	4	2	2
Тема 7. Принципи раціонального використання природних ресурсів як основа сталого розвитку	4	2	2
Тема 8. Особливості забезпечення та захисту екологічних прав	4	2	2
Тема 9. Міжнародно-правова охорона навколишнього природного середовища	4	2	2
Проведення модульної контрольної роботи			
Самостійна робота			
Разом за семестр	42	22	20

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Форма навчання: заочна		
	Усього	у тому числі	
лекції		практичні	
Тема 1. Формування Концепції екологічної освіти в Україні	1	1	
Тема 2. Становлення інституту екологічних прав. Поняття та види екологічних прав	1	1	
Тема 3. Правове забезпечення формування та функціонування екологічної мережі України	1	1	
Тема 4. Особливості використання та охорона об'єктів природно-заповідного фонду	1	1	
Тема 5. Екологічні вимоги при здійсненні містобудівної діяльності	2	2	
Тема 6. Правові основи забезпечення екологічної безпеки	2		2
Тема 7. Принципи раціонального використання природних ресурсів як основа сталого розвитку	2		2
Тема 8. Особливості забезпечення та захисту екологічних прав	1	1	
Тема 9. Міжнародно-правова охорона навколишнього природного середовища	1	1	
Разом за семестр	12	8	4

8. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Т.1. ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

- 1. Поняття та види правосвідомості та правової культури**
- 2. Поняття та завдання екології як науки**
- 3. Структура екології**
- 4. Розвиток української екологічної школи**
- 5. Стратегія державної екологічної політики**

ТЕМА 2. СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ

- 1. Поняття та ознаки екологічних прав**
- 2. Види екологічних прав**
- 3. Право людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля**
- 4. Право громадян на відшкодування шкоди**
- 5. Право громадян на одержання екологічної інформації**
- 6. Екологічні обов'язки**
- 7. Гарантії, охорона, форми та способи захисту екологічних прав громадян**

Т.3. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ УКРАЇНИ

- 1. Поняття та складові екологічної мережі України**
- 2. Структурні елементи екологічної мережі**
- 3. Зелена книга України**
- 4. Червона книга України**
- 5. Водоохоронні зони**
- 6. Землі лісогосподарського призначення**

Т.4. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

- 1. Природно-заповідний фонд як ключовий елемент екологічної мережі**
- 2. Існуюча мережа природно-заповідного фонду України: правовий режим використання, охорони та відповідальності**
- 3. Природні заповідники**
- 4. Біосферні заповідники**
- 5. Національні природні парки**
- 6. Регіональні ландшафтні парки**
- 7. Заказники**
- 8. Пам'ятки природи**
- 9. Заповідні урочища**
- 10. Штучно створені об'єкти природно-заповідного фонду**
- 11. Міжнародна класифікація заповідних територій**

Т.5. ЕКОЛОГІЧНІ ВИМОГИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- 1. Містобудівна діяльність як об'єкт еколого-правового регулювання**
- 2. Планування і забудова територій**
- 3. Комплексний план просторового розвитку території територіальної громади**
- 4. Основні напрями використання території України**
- 5. Правове регулювання питань пов'язаних із здійсненням містобудівної діяльності**

6. Зарубіжний досвід правового регулювання екологічних засад містобудівної діяльності

Т.6. ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

- 1. Категорія екологічна безпека: поняття та об'єкт**
- 2. Види екологічної безпеки**
- 3. Надзвичайна екологічна ситуація**
- 4. Правові заходи щодо забезпечення вимог екологічної безпеки**
- 5. Правові заходи щодо забезпечення захисту населення та територій, запобігання та ліквідації наслідків НЕС**
- 6. Правове забезпечення ризику в галузі екологічних правовідносин**
- 7. Екологічна безпека у плануванні та забудові населених пунктів України**
- 8. Правове закріплення стандартів безпечного середовища життєдіяльності людини: біобезпека в контексті права на життя та здоров'я**

Т.7. ПРИНЦИПИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

- 1. Поняття та види права природокористування**
- 2. Об'єкти та суб'єкти права природокористування**
- 3. Загальна характеристика права загального та спеціального природокористування**
- 4. Принципи та цілі сталого розвитку як основа збереження та раціонального використання природних ресурсів**
- 5. Правове забезпечення раціонального природокористування в умовах воєнного стану**

ТЕМА 8. ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ

- 1. Забезпечення екологічних прав.**
- 2. Забезпечення права на екологічну безпеку громади під час розроблення містобудівної документації**
- 3. Захист прав природокористувачів**
- 4. Поняття та підстави юридичної відповідальності за екологічні правопорушення**

ТЕМА 9. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

- 1. Загальні засади міжнародно-правової охорони навколишнього природного середовища**
- 2. Міжнародно-правова охорона Світового океану та внутрішніх вод**
- 3. Міжнародно-правова охорона флори і фауни**
- 4. Міжнародно-правова охорона атмосферного повітря, озонового шару та космічного простору**

8.1. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ НА ЗАЛІК

1. Поняття та види правосвідомості та правової культури
2. Поняття та завдання екології як науки
3. Структура екології
4. Розвиток української екологічної школи
5. Стратегія державної екологічної політики
6. Поняття та ознаки екологічних прав
7. Види екологічних прав
8. Право людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля
9. Право громадян на відшкодування шкоди
10. Право громадян на одержання екологічної інформації
11. Екологічні обов'язки
12. Гарантії, охорона, форми та способи захисту екологічних прав громадян
13. Поняття та складові екологічної мережі України
14. Структурні елементи екологічної мережі
15. Зелена книга України
16. Червона книга України
17. Водоохоронні зони
18. Землі лісогосподарського призначення
19. Природно-заповідний фонд як ключовий елемент екологічної мережі
20. Існуюча мережа природно-заповідного фонду України: правовий режим використання, охорони та відповідальності
21. Природні заповідники
22. Біосферні заповідники
23. Національні природні парки
24. Регіональні ландшафтні парки
25. Заказники
26. Пам'ятки природи
27. Заповідні урочища
28. Штучно створені об'єкти природно-заповідного фонду
29. Міжнародна класифікація заповідних територій
30. 1. Містобудівна діяльність як об'єкт еколого-правового регулювання
31. Планування і забудова територій
32. Комплексний план просторового розвитку території територіальної громади
33. Основні напрями використання території України
34. Правове регулювання питань пов'язаних із здійсненням містобудівної діяльності
35. Зарубіжний досвід правового регулювання екологічних засад містобудівної діяльності
36. Категорія екологічна безпека: поняття та об'єкт
37. Види екологічної безпеки
38. Надзвичайна екологічна ситуація
39. Правові заходи щодо забезпечення вимог екологічної безпеки
40. Правові заходи щодо забезпечення захисту населення та територій, запобігання та ліквідації наслідків НЕС
41. Правове забезпечення ризику в галузі екологічних правовідносин
42. Екологічна безпека у плануванні та забудові населених пунктів України
43. Правове закріплення стандартів безпечного середовища життєдіяльності людини: біобезпека в контексті права на життя та здоров'я

44. Поняття та види права природокористування
45. Об'єкти та суб'єкти права природокористування
46. Загальна характеристика права загального та спеціального природокористування
47. Принципи та цілі сталого розвитку як основа збереження та раціонального використання природних ресурсів
48. Правове забезпечення раціонального природокористування в умовах воєнного стану
49. Забезпечення екологічних прав.
50. Забезпечення права на екологічну безпеку громади під час розроблення містобудівної документації
51. Захист прав природокористувачів
52. Поняття та підстави юридичної відповідальності за екологічні правопорушення
53. Загальні засади міжнародно-правової охорони навколишнього природного середовища
54. Міжнародно-правова охорона Світового океану та внутрішніх вод
55. Міжнародно-правова охорона флори і фауни
56. Міжнародно-правова охорона атмосферного повітря, озонового шару та космічного простору

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

НАУКОВА ЛІТЕРАТУРА:

1. Fishkin James S. When the People Speak. Oxford University Press. 2011. Chapters 2 & 3.
2. Khadduri M. Human Rights in Islam. The Annals. 1946. 243 (January).
3. Khushalani Y. Human Rights in Asia and Africa. Human Rights Law Journal. 1983. 4.
4. Legesse A. Human Rights in African Political Culture. In Thompson, 1980.
5. Lo C.-S. Human Rights in Chinese Tradition. In UNESCO, 1949.
6. Lukes Steven; Carrithers Michael; Collins Steven, ред. The Category of the Person: Anthropology, Philosophy, History. Cambridge: Cambridge University Press, 1987
7. Manglapus R. Human Rights Are Not a Western Discovery. Worldview, 1978 October 4.
8. Maunz T., Schmidt-Bleibtreu B., Klein F., Bethge H. Bundesverfassungsgerichtsgesetz, Loseblatt. Stand, 2005. 463 s.
9. Pollis A., Schwab. P. Human Rights: Cultural and Ideological Perspectives. N.Y.: Praeger Publishers, 1980.
10. Said A.A. Human Rights in Islamic Perspectives. In Pollis and Schwab, 1980.
11. Tabendeh S. A Muslim Commentary on the Universal Declaration of Human Rights. London: F.T. Goulding and Company, 1970.
12. The American Academy of Insurance Medicine. About Insurance Medicine. URL: <http://aaimedicine.org/about-aaim/about-insurance-medicine.asp>
13. Wai D.M. Human Rights in Sub-Saharan Africa. In Pollis and Schwab, 1980
14. Petretska N.I. The implementation of state environmental policies at the national, regional and local levels in Ukraine. Jurisprudence issues in the development of legal literacy and legal awareness of citizens : collective monograph / D. M. Bielov, S. B. Buletsa,
15. Yu. M. Bysaga, Yu. Yu. Bysaga, etc. – Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2019. – 264 s.
17. Права людини в національному та європейському контекстах: підручник. За загальною редакцією Петрецької Н.І., Бисаги Ю.М. Ужгород, Видавничий дім «Гельветика», 2018 р. 482 с.
18. Бисага Ю.М. Конституційне право України: підручник. 10-е видання перероблене та доповнене. Ужгород. Видавничий дім «Гельветика», 2020. 476 с.
19. Петрецька Н.І. Проблематика порушення прав людини через недотримання принципів планувально-просторової організації транспортного і пішохідного рухів в межах міста. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Випуск 54. С. 38-42.
20. Буроменський М.В. Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріал. Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. С. 177-180.
21. Petretska Nataliia Ensuring Ecological Human Rights in conditions of Regional Infrastructural Development in Ukraine. Visegrad Journal on Human Rights № 5, 2021. p.108-114.
22. Всеукраїнська громадська організація природоохоронного спрямування «Жива планета» Атмосферне повітря. URL: <http://www.zhiva-planeta.org.ua/diyalnist/atmosferne-povitrya.html>
23. Петрецька Н.І. Екосистемні підходи у практиці національного правозастосування Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Том 1 № 80 (2024) Серія: Право DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.80.1.55>
24. Петрецька Н. І., Ставичний П. І. Категорія «національні інтереси» крізь призму забезпечення індивідуальних та колективних прав людини. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2021. № 68, С.41-45.

25. Гетьман А.П. Екологічне право: підручник для студентів юрид. спец. виш. навч. закл. Х.: Право, 2014. 432 с.
26. Шульга А.М. Загальнотеоретичні аспекти правомірної поведінки особи: Монографія. Х.: Майдан. 2013. 412 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

27. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Офіційний вісник України. 2010. № 72/1 Спеціальний випуск. Ст. 15.
28. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України 2697-VIII від 28.02.2019. *Відомості Верховної Ради*, 2019, № 16, ст.70
29. Рамковою конвенцією Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату: Закон України про ратифікацію № 435/96-ВР від 29.10.96, ВВР, 1996, N 50, ст.277)
30. Київським протоколом до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, ратифікованим Законом України "Про ратифікацію Київського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату" N 1430-IV (1430-15) від 04.02.2004
31. Паризька угода до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, ратифікована Законом України "Про ратифікацію Паризької угоди". № 1469-VIII від 14.07.2016
32. Другий Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, що стосується скасування смертної кари, прийнятий 15.12.1989 р. Дата оновлення: 16.03.2007. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_187
33. Європейська соціальна хартія (переглянута): Міжнародний документ від 03.05.1996 р. Дата оновлення: 07.09.2016. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062
34. Загальна декларація прав людини: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. База даних Законодавство України / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
35. Про екологічну мережу України: Закон України 1864-IV від 31.03.2024. *Відомості Верховної Ради України*, 2004, № 45, ст.502
36. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. Дата оновлення: 27.09.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
37. Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти: Міжнародний документ від 14 грудня 1960 р. Дата оновлення: 14.12.1960. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_174
38. Конвенція про запобігання злочинів геноциду та покарання за нього: Міжнародний документ від 9 грудня 1948 р. Дата оновлення: 18.03.1954. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155
39. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи. 04.11.1950. Міжнародний документ. Ратифіковано Верховною Радою України 17.07.1997. *Відомості Верховної Ради України* № 44. Ст.263.
40. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2002 року. № 2341-III. Дата оновлення: 06.10.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
41. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 року. База даних Законодавство України / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
42. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: Міжнародний документ від 16.12.1966. Ратифікація від 19.10.1973, підстава 2148-08. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_042

43. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ. Дата оновлення: 10.06.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
44. Порядок розгляду електронної петиції, адресованої Президентові України: Указ Президента України від 28 серпня 2015 року №523/2015. Дата оновлення: 28.08.2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/523/2015>.
45. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. Офіційний вісник України. 2012. № 62. Ст. 17.
46. Про внесення змін до Закону України «Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини»: Закон України від 6 вересня 2005 року. №2809- IV. Відомості Верховної Ради України, 2005, N 50, ст.533.
47. Про всеукраїнський та місцевий референдуми: Закон України від 03.07.1991 р. № 1286-XI. Втрата чинності: 28.11.2012. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1286-12>.
48. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-III. Дата оновлення: 31.08.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>
49. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року. № 2939-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. ст. 314.
50. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. Дата оновлення: 11.10.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
51. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року. Відомості Верховної Ради України., 1992, N 48, ст.650.
52. Про культуру: Закон України від 24 жовтня 2011 року. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 24, ст.168
53. Про незалежність судової влади: Постанова Пленуму Верховного Суду України №8 від 13.06.2007
54. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року. База даних Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
55. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23 грудня 1997 року. №. 771/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 19. ст. 98.
56. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16 жовтня 1992 року. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 50, ст.678.
57. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41, ст.546.
58. Про право громадян ініціювати розгляд нормативно-правових актів органами влади та місцевого самоврядування: проект Закону від 22.07.2014 р. № 4346а. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51775.
59. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI. Дата оновлення: 29.04.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.
60. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018 р. № 2269-VIII. Дата оновлення: 18.01.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#n633>.
61. Про статус та соціальний захист громадян, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 р. № 796-XII. Дата оновлення: 17.07.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12>
62. Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я: Ропорядження Кабінету Міністрів України. №1013-р від 30 листопада 2016 р. Урядовий кур'єр № 16. 27.01.2017.

63. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР. Дата оновлення: 03.08.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>
64. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006 р. № 185-V. Дата оновлення: 04.10.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16>.
65. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: Міжнародний документ від 20.03.1952 р. Дата оновлення: 17.07.1997. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535
66. Устав Организации Объединённых Наций и Устав Международного Суда. Статут: Міжнародний документ ООН від 26.06.1945. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010
67. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, прийнятий 16.12.1966 р. Дата оновлення: 25.10.1991. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_086
68. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»
69. Постанова Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля. zakon.rada.gov.ua.
70. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. eia.menr.gov.ua.
71. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті 1991
72. Постанова Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля. zakon.rada.gov.ua.
73. Кодекс України про надра: Закон України від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. Дата оновлення: 04.04.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>
74. Водний кодекс України: Закон України від 06.06.1995 № 213/95-ВР. Дата оновлення: 18.12.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>.
75. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. Дата оновлення: 04.11.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
76. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення: 04.11.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
77. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 04.11.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
78. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. Дата оновлення: 22.07.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
79. [Закон України](#) "Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки
80. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 25.07.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
81. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 05.09.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
82. Про наукову і науково-технічну діяльність Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII Урядовий кур'єр від 27.01.2016 № 16

РІШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ:

83. Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15- рп/2004 у справі за конституційним поданням ВСУ щодо відповідності Конституції України

(конституційності) положень ст. 69 КК України (справа про призначення судом більш м'якого покарання).

84. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 57 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про всеукраїнський референдум" від 26.04.2018 р. № 4-р/2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-18#n60> .

85. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 39 Конституції України про завчасне сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій (справа щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання) від 19.04.2001 р. № 4-рп/2001. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-01> .

86. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) від 01.12.2004 р. № 18-рп/2004. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-04>
Рішення Конституційного суду України № 24-рп/2008 від 16 жовтня 2008 року у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 1, 2, 4, 6 Закону України "Про передачу колекції образотворчого мистецтва Акціонерного товариства "Градобанк" у державну власність", Постанови Верховної Ради України «Про визнання колекції образотворчого мистецтва національним надбанням України» <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v024p710-08>

87. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статті 58 Конституції України, статей 6, 81 Кримінального кодексу України (справа про зворотню дію кримінального закону в часі) від 19 квітня 2000 року Справа N 1-3/2000

88. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20 січня 2012 року. Справа № 1-9/2012.

89. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 39 Конституції України про завчасне сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій (справа щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання) N 4-рп/2001 від 19 квітня 2001 року// Офіційний вісник України.- 2003.- № 28.

Інтернет-сторінки

1. www.president.gov.ua. – Офіційна сторінка Президента України
2. www.rada.gov.ua – Офіційна сторінка Верховної Ради України
3. www.kmu.gov.ua - Офіційна сторінка Кабінету Міністрів України
4. <https://mepr.gov.ua/> Офіційна сторінка Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
5. www.ombudsman.kiev.ua – Офіційна сторінка Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
6. <http://www.nau.kiev.ua/> - правові системи НаУ

7. <http://www.liga.net> – «Ліга»
8. <http://www.razumkov.org.ua> - Центр Разумкова
9. <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116> - Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського